

Συνεκάλεσε λοιπόν στρατιωτικὸν συμβούλιον, καθ' ὃ ἡ ἀνάγκη τῆς διαλύσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν καθ' ἣν τὸ Σαίν-Κλου εἶχε κυριευθῇ, οἱ Ὁρλεανισταὶ παραλαβόντες ὅσα λάφυρα ἐδυνήθησαν καὶ διαρπάσαντες τοὺς θησαυροὺς τῆς βασιλίσσης ἀποτεθέντας πρὸς ἀσφάλειαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, τὸν ὁποῖον εἶχον σεβασθῇ ἕως τότε, διέβησαν τὸν Σηκουάναν καὶ ἐπορεύθησαν βήματι ταχεῖ μέχρις Etampres. Ὅτε δὲ ἐγνώσθη εἰς Παρισίους ἡ νυκτερινὴ αὐτῶν φυγὴ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς καταδιώξεως.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΜΟΥ ΔΡΑΜΑ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

Δεκαεπτὰ ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων ὅτε ἐτελείωσα τὰ μαθήματα τοῦ γυμνασίου, ἐνεγράφην φοιτητῆς τῆς νομικῆς, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀξίωσις τῆς ἀγαθῆς μητρός μου, ἥτις μ' ἐβλεπεν ἤδη καὶ πρόεδρον τοῦ Κοινοβουλίου. Μόλις ὅμως τρεῖς ἢ τετράκις κατὰ τριμηνίαν ἐπάτουν τὸ κατώφλιον τῆς σχολῆς, καὶ τόσῳ μόνον ὅσῳ νὰ γράψω τὸ ὄνομά μου εἰς τὰ βιβλία. Μετὰ τινα δὲ χρόνον, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ εὐχαριστήσω τὴν μητέρα μου, προσεκολλήθην εἰς τὸ γραφεῖον γέροντός τινος δικηγόρου, εἰς ὃν ἐδίδον τριακοσίας λίρας κατ' ἔτος ὅπως ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀντιγράψω ἐλεεινὰ τινα χειρόγραφα· ἕνεκα τούτου ἐλησμόνησα καὶ τὴν σχολήν. Εἶχον δὲ καὶ συνάδελφον ὅστις, ὅπως καὶ ἐγὼ, δὲν ἠρέσκετο εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βίου. Συνεπεριπατοῦμεν καὶ συνδιελεγόμεθα καθ' ἑκάστην, καὶ ὁ εὐφραδὴς αὐτοῦ λόγος τοσοῦτον μὲ εἶχε μαγεύσει, ὥστε καὶ ἀργότερα μετέβαινον εἰς τὸ γραφεῖον, καὶ ταχύτερα τοῦ θέοντος ἀνεχώρουν· κατήντησα δὲ ἐπὶ τέλους καὶ νὰ ἐργάζωμαι ἀτάκτως, τοσοῦτον ἐμίσησα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου.

Ὁ συνάδελφός μου Ἑρρίκος ἦτο πανδαήμων, ὡς οἱ πλείστοι τῶν νέων τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ ποιητῆς, καὶ τεχνίτης, καὶ μουσικὸς, δι' ὃ καὶ ὑπερηγάπων αὐτόν. Ἐγνώριζε πολλοὺς ἐκ τῶν ὀνομαστοτέρων ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου, οἵτινες συνήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰς ἣν προσεκλήθην πατὴρ καὶ ἐγὼ. Ἐκεῖ εἶδον τὸν Κάρολον Κέμπλ καὶ τὸν Ματθαῖον, οἵτινες δὲν ἦσαν ἀρκετὰ γνωστοὶ εἰς Λονδίον, διότι δὲν εἶχον ἔτι τὴν δύναμιν τῆς πράξεως καὶ τὴν ἐτοιμότητα δι' ὧν διεκρίθησαν μετὰ ταῦτα. Ὁ μὲν Κέμπλ εἶχε τὸ ἦθος σοφιστῶν καὶ τὴν ὕψιν ὠραίαν, ὁ δὲ Ματθαῖος ἦτο φαιδρὸς ὡς κορυ-

δαλός. Τοσοῦτον δὲ ἐθαύμασα τοὺς τρόπους καὶ τὴν ἀπαγγελίαν αὐτῶν, ὥστε ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἀπεφάσισα ποῖον δρόμον ἔπρεπε νὰ τρέξω. Ἴδου δὲ ποῖος ἦτο ὁ σκοπός μου, τὸν ὁποῖον καὶ εἶχον διακοινώσει συγχρόνως εἰς τὸν Ἑρρίκον. Ἠγόρασα δράματὰ τινα γαλλικὰ, καὶ δανεισθεὶς παρὰ τούτου καὶ πρὸ ἐκείνου σκηνας τινάς, συνέβραψα ἕνα κέντρονα ἄξιον κατ' ἐμὲ τοῦ Σεξπέρ. Ἐκ πείρας ἐγίνωσκον ὅτι τὸ ἀκροατήριον τῶν ἀγγλικῶν θεάτρων δὲν ἀρκεῖται εἰς μίαν μόνον πλοκήν. Καὶ ἐνῶ οἱ Γάλλοι ἐρχόμενοι εἰς τὸ θέατρον προπαρεσκευασμένοι ἵνα ἴδωσι τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν δραματικὴν αὐτῶν ὄψιν, κατανοοῦσι καὶ τὰς λεπτοτέρας ἐννοίας καὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τοῦ ποιητοῦ, οἱ Ἀγγλοὶ ἀξιοῦσι νὰ δακτυλοδεικτῇ πᾶν ὅ,τι ἔχεις κατὰ νοῦν, καὶ νὰ καθιστῇς τὰ πάντα ψηλαφητὰ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν· ὁρμάθισε τὰς περιπετείας μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης δέκα ἢ δώδεκα τοῦλάχιστον, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις μαγεύσει τὸ ἀκροατήριον. Ἐκ τούτων τῶν ἀρχῶν ὁρμώμενος κατήρτισα τὸ δρᾶμά μου, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐπιγράψω αὐτό; Ἴδου ἡ μεγαλητέρα μου δυσκολία, διότι ἤθελον ὄνομα καينوφανές. Ἐπὶ τέλους ὠνόμασα αὐτὸ Sir Jeremy Boottjack νομίσας διὰ τοῦτο ὅτι δὲν ἦμην κατώτερος τῶν περιφημοτέρων δραματικῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃν ἐπιμέλειαν καὶ μὲ πόσῃν ἀγωνίαν ἀντέγραψα τὸ πρωτότυπον, καὶ πόσον ἐφρόντισα νὰ καταδείξω διὰ πλαγίων στοιχείων τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἅτινα ἔμελλον νὰ γοητεύσωσι τὸ δημόσιον.

Μόλις ἐνεπιστεύθην εἰς τὸν φίλον μου τὸ πρῶτον τοῦτο προῖον τῆς μούσης μου ὅπως ὑποβάλλῃ αὐτὸ εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου, καὶ ἔλαβον ἐπιστολὴν παρὰ τῆς μητρός μου, ἥτις μαθοῦσα τὴν νέαν ἐνασχόλησιν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, ἀνεθεμάτιζε καὶ ποιητὰς, καὶ ὑποκριτὰς καὶ ὑποκριτρίδας· ἡ ἐπιστολὴ ἦτο κεραυνοβόλος. Μὲ κατέθλιψε δὲ πρὸ πάντων ἡ ἰδέα τῆς μητρός μου, ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ νομικοῦ καὶ τὸ τοῦ δραματουργοῦ εἶναι ἀσυμβίβαστα. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ μεταπείσω αὐτήν, φέρων εἰς ὑποστήριξιν τοῦ λόγου μου παραδείγματα ἐκ τῆς ἱστορίας· ὅτε ὅμως ἐφυλλολόγησα αὐτήν εἶδον ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο εὐκόλον. Ἐνθυμήθην κατὰ πρῶτον τὸν Sheridan, ἀλλ' ἀνοίξας τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ ἀνέγνων τὰ ἐξῆς· « Διὰ τοῦ δαιμονίου αὐτοῦ νοῦς ἀνυψώθη εἰς τὰς ἀνωτάτας βαθμίδας τῆς κοινωνίας, οὐδέποτε ὅμως ἐδυνήθη νὰ προσκλωθῇ εἰς ἐν ἐπάγγελμα. » Ἀς ἴδωμεν, εἶπον καὶ τὸν Murphry. « Ὁ Murphry ἦτο δικηγόρος ἅμα δὲ καὶ δραματικὸς, δι' ὃ οὐδέποτε ἐπέτυχεν ὡς νομικός. » Ἀς ἔλθωμεν εἰς τὸν Colman. « Ὁ Γεώργιος Colman, οὗτινος ὁ νοῦς ἦτο ἐπιτήδειος πρὸς πάντα, ἐσπούδασε κατὰ πρῶτον νομικὰ καὶ ἐγένετο μὲν ἄριστος δραματικὸς, οὐχὶ δὲ

καὶ καλὸς δικηγόρος.» Μετέβην τότε εἰς τὸν Addison, ὑπουργὸν ἅμα δὲ καὶ ποιητὴν τοῦ Κάτωνος. Πλὴν οἶμοι! ἴδου τί ἔγραψε περὶ αὐτοῦ τὸ βιογραφικὸν λεξικόν· «Τῆς πολιτικῆς περιωπῆς τοῦ Addison αἰτία ὑπῆρξεν ὁ μετὰ τῆς Lady Warwick γάμος αὐτοῦ, πάντες ὁμῶς ἐδόξαζον ὅτι δὲν ἦτο ἄξιος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε ῥητορικὴν ἐμπειρίαν ὑπῆρξεν ἄχρηστος καὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν βουλήν. Οὐδ' ἐν διάταγμα ἦτο ἱκανὸς νὰ συντάξῃ, ἀλλὰ κατέτριβε τὸν καιρὸν εἰς ἀναζήτησιν ὠραίων φράσεων. Πεισθεὶς δ' ἐπὶ τέλους ἐκ τῆς πείρας περὶ τῆς ἀνικανότητος αὐτοῦ, ἐζήτησεν ἐπὶ προφάσει κακῆς ὑγείας τὴν παραίτησίν του καὶ συνέθετο τραγωδίαν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους.»

Ταῦτα ἀναγνοὺς ἀπέρριψα τὸ λεξικόν μου· μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἀνέλαβον αὐτὸ ὅπως ἀναζητήσω καὶ τὸν Congrève. «Ὁ Congrève ἐταλαιοποιήθη εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς φιλολογίας. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1688 ἐστάλη εἰς τὸ Λονδίνον ὅπως σπουδάσῃ τὴν νομικὴν· ἔπειδὴ ὁμῶς, λέγει ὁ βιογράφος, ἡ σπουδὴ τῶν νόμων ἐφάνη αὐτῷ ξηρὰ, παρεμέλησεν αὐτὴν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸ ἀγαπητόν του θέατρον. Μόλις ὁμῶς ἐγένετο εἴκοσι πέντε ἐτῶν, καὶ ἐβαρύνθη καὶ αὐτό. Ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐλυπεῖτο ὅτι ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς κοινωνίας ὡς συγγραφεύς· καὶ ὅτε ὁ Βολταῖρος ἐλθὼν συνεχάρη αὐτὸν, ἀντὶ νὰ δεχθῇ τὰς περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ φιλόφρονας προσηρσεις τοῦ Γάλλου, «Κύριε, ἀπεκρίθη, εἶμαι ἀπλοὺς πολίτης καταγινόμενος μᾶλλον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων μου ἢ εἰς τὴν φιλολογίαν.» Ταῦτα ἰδὼν ἀνέκραξα· «Πῶς; ὁ Congrève νὰ ἐντρέπεται ὅτι εἶναι δραματικὸς ποιητής, ἐνῶ τὰ δράματα ἔδωκαν αὐτῷ καὶ δόξαν καὶ πλοῦτον! Ἀπελπισία λοιπόν! Καὶ ὁμῶς δὲν ἀπνύδησα, ἀλλ' ἐξηκολούθησα τὴν ἐρευνάν μου, ἀναδραμῶν μέχρι τοῦ Ben-Jonson. «Ὁ ποιητὴς οὗτος τοῦ Volroue ὑπῆρξεν ἀλληλοδιαδόχως κτίστης καὶ στρατιώτης· πλὴν οὔτε κτίρια κατεσκεύασεν, οὔτε δάφνας ἔδρεψεν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης. — Ὁ Beaumont, υἱὸς δικαστοῦ, ἐσπούδασε μὲν νομικά, οὐδέποτε ὁμῶς ἐδοκίμησε, διότι ἔπνεεν ὁλος ποίησιν. — Ὁ Foote ἐσπούδασεν ὡσαύτως νομικά· ἀλλ' ἔπειδὴ τὸ ἐμβριθὲς τῆς ἐπιστήμης οὐδόλως συνηρμολογεῖτο πρὸς τὸ ζῶπρον καὶ εὐπερίστροφον τοῦ πνεύματός του, ἀφοῦ κατέφαγεν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἔγινε δραματοποιός.

Ἐνταῦθα ἐπαυσαν αἱ ἐρευναί μου· ἀλλ' ἔπειδὴ ἔπρεπε νὰ ἐκλέξω μεταξὺ δύο ἐπαγγελμάτων, ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐκλέξω τὸ καλῆτερον· ἀπεφάσισα δὲ νὰ ἀναβάλω τὴν ἐκλογὴν, νὰ τελειώσω τὸ δράμά μου, καὶ νὰ κρίνω ἐκ τῆς ἐκβάσεως ἂν τῶνόντι ἔπρεπε νὰ τρέξω τὸ δραματικὸν στάδιον, εἰς ὃ, ὡς πάντα τὰ

παιδάρια τὰ μουρζουρόρογκα χαρτί, ἐνόμιζα ἐμαυτὸν προωρισμένον ὑπὸ τοῦ ποιητικοῦ μου ἀστέρος. Ὅθεν ἔγραψα πρὸς τὴν μητέρα μου ὅτι ἤμην ὁλος εὐγνώμων διὰ τὴν ἀγάπην αὐτῆς καὶ τὴν περὶ ἐμοῦ μέριμναν, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ ἔπραττον ἀνάξιον τι τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρός μου. . . . Τοιαύτας ἐπιστολάς γράφομεν εὐκολώτερον καὶ σκηνῆς κωμικῆς.

Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας περιεπλανώμην ὅτε ἡ τύχη μου μὲ ἔρριψεν εἰς θέσιν λίαν ἐπικίνδυνον. Μὴ δυνήθεις νὰ κατοικήσω ὅπου ἐπεθύμουν ἐνοικίασα δωμάτιον εἰς τὴν ὁδὸν Suffolk, Charing-Cross, ἥτις τότε συνέκειτο ἐξ οἰκιδῶν κατοικουμένων ὑπὸ ῥαπτῶν ἐνοικιαζόντων τὰ ἀνωτέρω πατώματα εἰς ἀγάμους, εἰς ταξειδιώτας καὶ εἰς συνταξιούχους στρατιωτικούς, τοὺς πλείστους Σκώτους· διὸ καὶ σκωτικὸς στρατῶν ἐπεκαλεῖτο εἰρωνικῶς.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐνῶ ἱστάμην παρὰ τὸ παράθυρόν μου εἶδον ὑπόπτερον βαδιζούσας πολλὰς κυρίας, κρατούσας κύλινδρον χάρτου καὶ σκιαδίσκην, ἥτις ἐπροφύλαττεν αὐτάς ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν περιέργων ὀφθαλμῶν· μετ' αὐτάς δὲ κυρίους, ἐπικαμπῇ φέροντας πῖλον, ἀλύσεις χρυσαῖς εἰς τὸ στῆθος καὶ μηλωτὴν περὶ τὸν τράχηλον ἂν καὶ ἦτο Μάιος. Πάντες δὲ οὗτοι οἱ φαιδροπρόσωποι ὑπετονθόρουζον μουσικόν τινα ἤχον. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο φανερόν ὅποιοι ἦσαν οἱ διαβάται οὗτοι παρετήρησα καλῶς ποῦ διευθύνοντο. Φαντάσθητι τὴν χαρὰν μου ὅτε ἔμαθον ὅτι εὐρισκόμην ἀνὰ μέσον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Θέσπιδος. Καλέσας παρευθὺς τὴν ὑπηρέτιδα τῆς οἰκίας ἠρώτησα ποῖα ἦτο ἡ ἀπέναντι οἰκία, δείξας τὴν πύλην δι' ἧς εἶδον διερχομένους τὰς θεὰς ἐκείνας καὶ τοὺς ἡμιθέους·

— Πῶς, κύριε, ἀπεκρίθη, δὲν τὸ ἠξεύρετε; εἶναι τὸ μικρὸν θέατρον.

Ἐκαθήμην λοιπὸν πλησίον τοῦ μαγικοῦ παλατίου! Εἰς αὐτὸ θὰ ἠνάπτοντο χίλια κηρία ἵνα φωτίσωσι τοὺς θεατὰς καὶ ἀκροατὰς τοῦ δράματός μου! Ἐκεῖ θὰ συνήρχετο πλῆθος λαοῦ ἵνα ἴδῃ τὸ δράμά μου, καὶ νὰ μὲ χειροκροτήσῃ ἐμμανῶς! Ἐκείνη ἡ πύλη θὰ ἔφερεν εἰς τὴν ἀθανασίαν τὸ ὄνομά μου! Δι' αὐτῆς θὰ εἰσνηρόμην εἰς τὰ παρασκήνια, εἰς τὰ ἡλύσια ταῦτα πεδία, ὅπου βλέπει τις κατὰ πρόσωπον τοὺς θεοὺς χωρὶς νὰ καταφλεχθῇ ἀπὸ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅπου προσφέρει μῆλον εἰς τὴν Ἰουλιέτταν χωρὶς νὰ φοβῆται τὰ ξίφη τῶν Καπελέτων· ὅπου ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τῆς Δεσδεμόνης χωρὶς νὰ φοβηθῇ μὴ πνίξῃ αὐτὴν ὁ Ὀτέλλος.

Χαίρων διὰ τὴν ἀνακάλυψιν κατέβην εἰς τὸν δρόμον καὶ περιερχόμην, ὅτε μ' ἐκτύπησέ τις εἰς τὸν ὦμον· ἦτο δὲ ὁ Ἑρρίκος, ὅστις προσηλώσας ὅπως καὶ ἐγὼ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν πύλην καὶ μαντεύσας τοὺς στοχασμούς μου· «Θάρρος, μοὶ εἶπεν, ἄς καλῶς

παραγγέλωμεν τὴν φιλίαν τοῦ Ματθαίου, καὶ ἃς προσπαθήσωμεν νὰ παρασταθῇ τὸ δρᾶμά μας.

Κατ' εὐτυχίαν μετ' ὀλίγον ἀπαντήσαμεν καθ' ὃν τὸν νέον Ἀριστοφάνην. Οἱ τρόποι, τὸ ἦθος αὐτοῦ ἦσαν τοσοῦτον εἰλικρινεῖς, ὥστε μὲ κατέθελξαν. Εἶπον αὐτῷ διὰ τὸ δρᾶμά μου, καὶ μοι ἀπεκρίθη ὅτι οὐ μόνον συγκατένευε νῆ ἀνγκνῶσθαι αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ, ἂν ἤθελον, ἦτο πρόθυμος νὰ τὸ ἐγχειρίσῃ μόνος πρὸς τὸν οἰκειότατον φίλον του K. Colman Junior. Ἐννοεῖτε τὴν χαρὰν μου! Μὲ προσεκάλεσε δὲ εἰς τὸ γεῦμα τὴν προσεχῇ Κυριακὴν. Ἦτο τότε Παρασκευή. Τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας καθὼς καὶ ὅλον τὸ Σάββατον ἐπεθεώρησα ἐκ νέου τὸ χειρόγραφόν μου, τὸ ὅποιον δὲν ἤθελον νὰ παραδώσω χωρὶς νὰ βασκίσω καὶ ἐξενυχίσω, κατὰ τὴν συμβουλὴν ταύτην τοῦ Ὁρατίου, *præsectum decies, castigatum ad unguem*. Ἐπὶ τέλους ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ὅπως φωτίσῃ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἀνεπαύθη ὁ δημιουργὸς τοῦ παντὸς εἰπὼν ὅτι καλὰ εἶναι τὰ ποιηθέντα. Καὶ ἐγὼ ὁμοίως, τελειώσας τὸ δρᾶμά μου δὲν τὸ κῦρα κακόν. Καὶ ἀφοῦ ἤκουσα τὴν λειτουργίαν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν δύναται τις ν' ἀποφύγῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὅταν εἶναι προσκεκλημένος εἰς γεῦμα ποιητῶν, ἀναβὰς εἰς ὄχημα ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μαϊκήνα μου, ὅστις ἀφοῦ μὲ παρουσίασεν εἰς τὴν γυναικὰ του μὲ μετέφερεν εἰς ὠραῖον δωμάτιον, ὅπου ἤρχισα νὰ ἀναγινώσκω τὸ ποίημά μου.

Ὁ ἀκροατὴς μου ποτὲ μὲν ἐμειδία, ποτὲ δὲ ἐκάγχαζε· μοι ἔφάνη δὲ ὅτι προσεῖχεν ἰδίως εἰς τὸ μέρος τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ διαδραματίσῃ αὐτός. Μετὰ μικρόν τινα δισταγμὸν μὲ προέτρεψε νὰ προσθέσω τρεῖς ἢ τέσσαρας εὐφρεῖς φράσεις, καὶ μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι εὐθὺς τὴν ἐπιοῦσαν θὰ ἐδίδε τὸ δρᾶμά μου εἰς τὸν K. Κόλμαν.

Καὶ πῶς νὰ περιγράψω τὴν εὐτυχίαν μου! ὅλην τὴν ἡμέραν ἤμην ἔξω φρενῶν· ἔφαγον, ἔπιον καὶ συνωμίλησα μὲ ἄκραν ζωηρότητα. Ὅθεν ὅτε τὸ ἑσπέρας ἀναβὰς εἰς τὸ ὄχημα ἔκραξα πρὸς τὸν ἀμαζηλατὴν· *Suffolk-Street, Charing-Cross*, ἡ κεφαλὴ μου περιελάμβανε νέον τινὰ κόσμον, εἰς ὃν δὲν εὐρίσκετο οὐδὲ λέξις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης. Ἐκοιμήθην τὸν νοῦν ἔχων εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸν Ματθαῖον, εἰς τὰ παρασκήνια, εἰς τὸν Κόλμαν, εἰς τὰς ὑποκρίτριας καὶ εἰς τοὺς κυλίνδρους των. Καὶ εἶδον κατ' ὄναρ στεφάνους καταπίπτοντας ἐκ τῶν θεωρείων, καὶ ἄλλους ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς πλατείας, πάντας δὲ πετώντας περὶ τὴν κεφαλὴν μου. Εἰς μάλιστα τούτων πεσὼν εὐστόχως περιέστεψεν αὐτήν, ἐγὼ δὲ μετριοφρονῶν ἐξεσφενδόνισα αὐτὸν τόσον μακρὰν, ὥστε ὅτε τὸ πρῶτ' ἐξύπνησα εὖρον τὸν νυκτικόν μου σκούφον κρεμᾶμενον εἰς τὸ κλειδίον τῆς θύρας μου.

Ἐσηκώθην τεταρχγμένος καὶ ἀνήσυχος, καὶ οὐδὲ

νὰ προγευθῶ εἶχον ὄρεξιν. Ἐλησμόνησα νὰ ζεματίσω τὸ τέιον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἔρριψα τὸ γάλα μου. Εἶχον παρθέσει εἰς τὸ δρᾶμά μου μικρὸν ἄσμα. τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ τραγωδήσῃ ὁ Ματθαῖος· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος παρητήρησεν ὅτι καὶ διὰ τὸν K. Λίστον ἔπρεπε νὰ γραφῇ τι ἄσμάτιον, ἔσπασα τὴν κεφαλὴν μου ἀναζητῶν ἀντικείμενον διὰ τὸ δεύτερον τοῦτο ἄσμα, ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν. Τέλος πάντων ἔπεισα ἑμαυτὸν ὅτι περιττὴ ἦτο ἡ σχέσις, καὶ ὅτι ἀρκετοὶ ἦσαν ὀλίγοι στίχοι ὅποιοιδήποτε ἦ καὶ πεζογραφία· τοιαῦτα παραδείγματα εἶχον καὶ ἄλλα πρὸ ὀφθαλμῶν, ἅτινα δὲν ἐβράδυνα νὰ μιμηθῶ, καθόσον μάλιστα ἡ κατὰ *πίθηκας φιλολογία* εἶναι τὴν σήμερον τοῦ συρμοῦ. Εἰργάσθην λοιπὸν τρεῖς ὥρας, καὶ μετὰ ταῦτα ἀντιγράψας τὸ νεογνὸν ἐπέστειλα αὐτὸ εἰς τὸν προστάτην μου.

Ἐκτοτε παρῆλθον δύο ἡμέραι, ἦλθε καὶ ἡ τρίτη, καὶ ἤρχισε καὶ ἡ τετάρτη. Αἱ ὥραι μοι ἐφάνιντο αἰῶνες καὶ τὰ λεπτὰ χρόνοι· καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ ἀλλεπάλληλοι συγχινήσεις καὶ ἰδέαι ἀποτελοῦσι μόναι τὴν διάρκειαν, βεβαίως θὰ ἔζησα πλειότερον καὶ τοῦ Ἐνῶχ καὶ τοῦ Μαθουσαλά. . . . Οὐδεμία ἀπάντησις! Δὲν μοι ἦλθε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ K. Κόλμαν εἶχε πεντήκοντα ἄλλας ὑποθέσεις σημαντικωτέρας τῆς ἐμῆς. Ἦκουον ἐναγωνίως τὸν κρότον τῶν βημάτων ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων, καὶ προσεῖχον μὴ σημάνη ὁ κώδων ἢ μὴ ἀναβῇ τις τὴν κλίμακα. Ἐκκaiόμην ἀπὸ πυρετῶν· ἴσως ὁ Κόλμαν οὔτε ἤνοιξε τὸ χειρόγραφόν μου. Ἐὰν μοι ἦτο γνωστὸν τὸ ἀνέκδοτον τοῦ K. Sheridan ⁽¹⁾ θὰ ἔκρινον ἐρθεότερον περὶ τῆς θέσεώς μου καὶ θὰ συνελάμβανον ὀλιγωτέρας ἐλπίδας. Ἐν τοσοῦτῳ ἠκούσθη κρότος, ἡ θύρα ἠνοιγῆ, ἡ κλίμαξ ἔτριξε, καὶ ἐστάθη τις πλῆσιον εἰς τὸ δωμάτιόν μου· εἰσελθοῦσα δὲ ἡ ὑπηρετὶς μοι ἐνεχείρισε γραμματίδιον ἐν ᾧ ἐλέγετο, ὅτι ὁ προστάτης μου ἐμελλε νὰ μ' ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπιοῦσαν, ἵνα μὲ παρουσιάσῃ εἰς τὸν K. Κόλμαν καὶ γευθῶμεν μετ' αὐτοῦ. Ἀπεκρίθην ἀμέσως γράψας τὴν ἀπάντησίν μου ἐπὶ χάρτου κεχρωματισμένου, καὶ σφραγίσας τὴν ἐπιστολὴν μὲ σφραγίδα φέρουσιν τὰ ἀρκτικά στοιχεῖα τοῦ ὀνόματός μου.

Εὐκολον νὰ ἐννοήσεται ὅποσον σφοδρὸς πυρετὸς μὲ κατέττηκεν ἕως ὅτου φθάσῃ ἡ ὥρα. Τέλος πάντων ἦλθεν ὁ K. Ματθαῖος, ὅστις μὲ ὠδήγησεν εἰς τοῦ K. Κόλμαν, ὑποδεχθέντος με μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Καὶ ἀναγνούς τὸ δρᾶμα ἐπέφερα, κατὰ παράκλησιν τοῦ K. Κόλμαν, μίαν ἢ δύο μεταβολάς. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα τοσοῦτον εὐχάριστος ἦτο ἡ συνομιλία, ὥστε ὅτε ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου ἦτο πέμπτη ὥρα τῆς πρωῒας.

Ἦτο λοιπὸν εἰς καλὸν δρόμον ἡ ὑπόθεσίς μου.

(1) Ἰδε σελ. 356 Πανδώρας ἐν τῇ προκτιθέντῃ φυλλαδίῳ.

Ἀπεφασίσθη ν' αναγνωσθῇ τὸ ἀριστούργημά μου τὴν προσεχῇ ἐβδομάδα· ἀλλ' οἶμοι! ἡ ὀριθεύσα ἡμέρα ἦτο Παρασκευὴ, καὶ ὡς γνωστὸν ἡ Παρασκευὴ εἶναι ἡμέρα ἀποφράς, τὴν ὁποίαν ἐφοδούμην, ὡς μὲ ἐδίδαξεν ἡ καλὴ μου μήτηρ, ὅσον καὶ τὸν ἀριθμὸν δεκατρία. Ἐπροσπάθησα ὅμως νὰ λησμονήσω τὴν πρόληψιν ταύτην, ὅπως ἀφιερῶθῃ ὅλος ἐκ προκαταβολῆς εἰς τὴν ἡδονὴν τῆς ἐπιτυχίας· τὴν δ' ἐπιούσαν ἀνέγων ἐξιδιοποιήσεις λεγούσας ὅτι νέον δράμα προτοιμάζεται ἵνα παρασταθῇ.

Ἐφθασεν ἡ Παρασκευὴ, καὶ πρῶτον ἐπὶ ζωῆς μου εὗρέθην εἰς παρασκήνιον. Μετ' ὀλίγον συνήλθον καὶ οἱ ὑποκριταί, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησα νὰ ἀναγνώσω ἐγὼ τὸ δράμα, ἀνέλαβεν αὐτὸς ὁ διευθυντὴς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἡ σιωπὴ ἦτο βαθεῖα. Ὁ ἀναγνώστης ἐδῆξε δις, ἀπήγγειλε μονοτόνως ἢ μᾶλλον κατέπρεε διὰ μιᾶς ὅλον τὸ ἀττικὸν ἄλλας τοῦ διαλόγου τῆς πρώτης σκηνῆς, δι' ὃ εἶχον κατατρίψει τόσας νύκτας ἐν ἀγροπνίᾳ, καὶ οὔτε λέξιν ἤκουσα οὔτε νεῦμα εἶδον ἐπιδοκιμασίας· πάντες ἔμενον ἀκίνητοι καὶ βωδοί. Ὅτε δὲ ὁ ἀναγνώστης ἐφθασεν εἰς μέρος τὸ ὅποιον ἐγὼ ἐνόμιζον ἀριστούργημα, τὸ ἦθος τοῦ Λίστου ἔγεινε τόσῳ κωμικόν, ὥστε ἡ K. Gibbs ἐξεκαρδίσθη εἰς τρόπον ὅστις παρ' ὀλίγον θὰ μετέδιδεν εἰς πάντας ὡς ἄλλος ἤλεκτρικὸς σπινθὴρ τὸν γέλωτα, ἐν ᾧ ὁ Ματθαῖος, τὸ κυριώτερον τοῦτο πρόσωπον τοῦ δράματος, δὲν ἀνεχαίτιζεν αὐτοὺς διὰ βλέμματος σημαίνοντος· φεισθήτε τῆς εὐκισθησίας τοῦ νέου ποιητοῦ.

Ἡ βράσανος αὕτη διήρκεσε μίαν ὥραν καὶ τέταρτον, καθ' ἣν φρικωδῶς ἐπασχεν ἡ φιλοτιμία μου· ἤλπιζον ὅμως ὅτι ἡ λύσις, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ἐπιτηδείαν νὰ φέρῃ εἰς ἔκστασιν τοὺς ἀκροατάς μου, θὰ εἴλκυεν ἐπὶ τέλους τὰς ἐπευφημίας αὐτῶν· φαντάσθητε ὅμως τὴν ἀπελπισίαν μου ὅτε παρετήρησα τὴν K. Davenport βαθέως κοιμωμένην, καὶ τὸν Λίστον γαργαλίζοντα τὸν πώγωνά της μὲ τὸ ραβδίον του. Τότε μόνον ἐσκέφθην ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ μὴ παρευρισκόμεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, διότι ἀπόντος μου καὶ αἱ κυραὶ καὶ οἱ κύριοι θὰ συνεζήτουν τοῦλάχιστον τὸ δράμα, καὶ ἂν θὰ ἔψεγον πολλὰ θὰ εὗρισκον καὶ μικρόν τι νὰ ἐπαινέσωσιν, ἐνῶ παρόντος μου ἐσιώπων καὶ ἐπροσποιοῦντο ἀδιαφορίαν. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν δὲν ἤκουσα οὔτε εὖγε, οὔτε κἂν ἀρκετὰ καλά. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος πότε θὰ ἤρχιζεν ἡ μελέτη τοῦ δράματος, ἀπεκρίθη ἄλλος, αὔριον καὶ ὅτι ἐννέα ἡμέρας θὰ ἐγίνοντο αἱ ἐκπναλήψεις.

— Μὲ φαίνεται καλῆτερα, εἶπεν ἡ K. Davenport νὰ μὴ λάβω μέρος εἰς τοῦτο τὸ δράμα. Ἡ K. Kensall καὶ ἡ K. Wal θὰ παίζουν κάλλιστα.

— Καὶ ὁποῖος τύχη καλῆτερα ἀπὸ ἐμὲ, ἐπιθύρουν ὁ Λίστον.

Ἐβλεπον τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν K. Gibbs, καὶ τὸ ὠραῖον καὶ φαιδρὸν πρόσωπόν της μοὶ ἐφάνη ἀποτρόπαιον ὅτε παρετήρησα ὅτι ἔκαμνε νεῦμα εἰς τὸν Liston.

Ἐπειδὴ τὰ σχόλια ταῦτα μ' ἐφώτισαν, ἐπῆρα τὸν πῖλόν μου καὶ ὡς κλέπτῃς ἀνεχώρησα. Ὁ Ματθαῖος ὅμως παρατηρήσας με, « φίλε μου, μοὶ εἶπε, πρέπει νὰ συναινέσης εἰς τὸ νὰ στερηθῇς δύο τῶν καλῶν ὑποκριτῶν. Τὸ φρονιμώτερον εἶναι πάντοτε νὰ μὴ ἀναθέτωμεν εἰς τοὺς τοιοῦτους τὰ πρόσωπα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἀρέσκονται· διότι ἀφοῦ ἄπαξ φανερώσωσι τὴν γνώμην αὐτῶν καὶ δὲν εἰσακουσθῶσι, θὰ τὴν κάμωσι γνωστὴν εἰς τὴν σκηνὴν διὰ τοῦ τρόπου τῆς παραστάσεως.

Ἐνταῦθα ἤρξαντο αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἄλλαι δυσἀρέσκειαι αἱ καθιστώσαι τόσον ἀκανθώδες τὸ δραματικὸν γάδιον, αἱ μικραὶ ζηλοτυπίαι καὶ αἱ μεγάλαι ματαιότητες τὰς ὁποίας μόνοι οἱ περὶ ταῦτα καταγινόμενοι ἐννοοῦσιν, αἱ συνωμοσίαι κατὰ τοῦτου ἢ ἐκείνου, οἱ ἀγῶνες ὅπως ἀποτύχη τὸ δράμα, ἐν λόγῳ ὁ λαβύρινθος ἐκεῖνος τῶν ἀντιπαθειῶν, τοῦ φθόνου, τῆς φιλοδοξίας, τῆς ἀδιαφορίας, τῶν ὁποίων τὴν πλοκὴν ἀγνοεῖ μὲν τὸ δημόσιον, γινώσκει ὅμως κατὰ δυστυχίαν ἐκεῖνος, ὃν ὁ ἀπαίσιος αὐτοῦ ἀστὴρ ἐρρίψεν εἰς τὴν δραματικὴν φιλολογίαν.

Ἡ πρώτη δοκιμὴ ἐγένετο τὴν ἐπιούσαν, καθ' ἣν ἡ ὑγρὰ ἀτμοσφαῖρα τοῦ θεάτρου μοὶ ἐφάνη ἀναφυκτικωτάτῃ δρόσος· καὶ ἐπειδὴ ἦτο θερμότατος ὁ καιρὸς, ὅτε ἐμβῆκα εἰς τὸ θέατρον ἠσθάνθην τὴν εὐχαρίστησιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα ὅταν ἐν καιρῷ θέρους βυθίζώμεθα εἰς τὸ ὕδωρ. Ὅτε δὲ οἱ ὑποκριταὶ πλησιάσαντές με μὲ ἡρώτων πῶς νὰ εἴπωσι τοῦτο καὶ πῶς ἐκεῖνο, ἤρχισα νὰ ἀνακουφίζωμαι ἀπὸ τὴν λύπην ἥτις ἀπὸ τῆς χθὲς μὲ κατέτληκεν, ὅτι θὰ ἑστερούμην τοὺς δύο φαεινοτάτους ἀστέρας ἐφ' οὓς ἤλπιζον, ὅπως θριαμβεύσῃ ἡ σεξπήρειός μου μεγαλοφυΐα. Καὶ αἱ μὲν δοκιμαὶ διήρκεσαν ἡμέρας πέντε, τὸ δὲ δράμα μου ἐκλαδέύθη ἀσπλάγχχνως. Πρῶτον θῦμα ἐγένετο τὸ ἄσματίον μου, διότι ὁ ἀναπληρῶν τὸν Λίστον δὲν εἶχε φωνήν. Παραγορήθην ὅμως διότι καὶ ὁ Λίστον εἶπε ὅτι δὲν ἐνέκρινεν αὐτό. Πλὴν ὅταν σ' ἔλθῃ ἐν δυστύχημα περίμενε καὶ δεύτερον· ἠναγκάσθην ν' ἀφαιρέσω καὶ τὸ δεύτερόν μου ἄσμα. Καὶ ναὶ μὲν ἐστέναζα ἐκ βάθους ψυχῆς ὅτε εἶδον καὶ αὐτὸ ἀπορρίπτομενον, ἀλλὰ τί ποιητέον; Ἡ νέα ὑποκρίτρια ἥτις ἐμελλε νὰ παραστήσῃ τὸ πρόσωπον τῆς ἡρωίδος μου, οὔτε αὐτὴ ἐτραγώδει· πλὴν τοῦτου ἐνομίσθη ἐναντίον τῶν κανόνων τῆς δραματικῆς καὶ τῆς μουσικῆς νὰ ὑπάρχῃ ἐν μόνον ἄσμα εἰς ὅλον τὸ δράμα. Ἐκυψα λοιπὸν τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν, οἵτινες φυσικῶς τῷ λόγῳ ἦσαν ὡς πρὸς τοῦτο σοφώτεροί μου.

Ἐπλησίαζε λοιπὸν ὁ καιρὸς καθ' ὃν θ' ἀπεφασίζετο ἡ τύχη μου. Ὅπως ἐννοήσῃ τις τὴν ἀγωνίαν τῆς πρώτης περὶ σκηνῆς, πρέπει νὰ ὑπῆρξεν ὁ ἴδιος δραματικὸς ποιητής. Μόλις ἐξυπνήσας περὶ τῆς σκηνῆς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶδον πυκνὰ νέφη· τόσῳ καλῆτερα, ἀνέκραζα· τὸ θέατρον θὰ εἶναι γεμάτον. Στρέψας δὲ τὸ βλέμμα πρὸς τὰς τοιχοκολλημένας εἰδοποιήσεις δὲν ἠμπόρεσα ν' ἀναγνώσω αὐτάς· ὑπέθεσα ὅμως ὅτι τὰ γιγάντια ἐκείνα γράμματα θὰ ἀνήγγελλον τὸ δράμα μου. Ἡ εἰδοποίησις ἔλεγεν ὅτι ἐμελλε νὰ παρασταθῇ κατὰ πρῶτον δύο δράματα, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Jeremy Bootzack, ποιήμα καίνοφανές. Ἦτο λοιπὸν τὸ δράμα μου, τὸ ἰδικόν μου δράμα, οὗτινος μόνος ὁ τίτλος τόσον μ' ἐμάγευσεν, ὥστε ἀνέγνων αὐτὸν τετράκις, εἰς τέσσαρα διάφορα μέρη. Μόνη ἡ ἀγγελία μοι ἐφάνη μεγίστης σημασίας ἔγγραφον. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ τοιχοκόλλητος! πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ ἐδύναντο ν' ἀναγνώσωσι τὸν τίτλον τοῦ δράματός μου, καὶ πᾶσαι αἱ χεῖρες νὰ κρατήσωσιν αὐτὸ τὸ ἐσπέρας. Ἀλλ' ὅμως ὅτε τὸ σκότος ἐσκέπασε τὸ Λονδίνον, τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν ἣτις μοι ἐφαινετο νέπι Ἀθήναι ἀφ' ὅτου ἔλαμψεν εἰς αὐτὴν ὁ νέος Σαφοκλῆς (ἐγὼ δηλαδὴ)· ὅτε εἶδον τὸ γὰρ ἀκτινοβολοῦν καὶ τὰς ἀμάξας κυλίσμενας πρὸς τὸ θέατρον, τότε ἡσθάνθην μικρά τινα ἀνατριχιάσματα καὶ βοὴν εἰς τὰς ἀκοάς μου, οἱ παλμοὶ μου ἐκτύπουν ταχύτερον. Καιρὸς λοιπὸν νὰ ἐτοιμασθῶ, καιρὸς νὰ ἐνδυσθῶ ὡς ἄνθρωπος προβλέπων τὸν θρίαμβον αὐτοῦ καὶ τὰς εὐφημίας. Περιέχυσά διὰ μύρων τὴν κεφαλὴν μου, ἔδωκα μὲ πολλὴν προσοχὴν τὸν λαιμοδέτην μου, εἰς τρόπον ὅμως ὥστε νὰ φαίνεται ἀμελῶς δεθείς ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον, ἔβηλον μαῦρον βραχιόν, μαῦρην βελάδην καὶ μαῦρον ἐσωκάρδιον, ἐκρέμασα εἰς τὸ στῆθος μου τὰ ὀμματοῦχά μου, ἐνῶ συγχρόνως ἔλαβον ἀνὰ χεῖρας καὶ μικρὸν τηλεσκόπιον, καὶ κατέβην ἵνα ἀγοράσω λευκὰ χειρόκτια. Ἡ ἔμπορος γνωρίσασά με ὡς κατοικοῦντα ἐκεῖ πλησίον, μὲ ἠτένευσεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. «Θὰ ἤξεύρῃς, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι εἰμαι ὁ ποιητής τοῦ δράματος,» καὶ ἐφύσκασα ὅλος, φοβηθεὶς ὅμως ἐν ταυτῷ μὴ κοινοποιήσῃ ὅτι ἠγόρασα χειρόκτια ἵνα παρευρεθῶ εἰς τὴν πράξασιν τοῦ ποιήματός μου. Θεέ μου! ἂν μὲ συρίζωσιν!

Εἰσελθὼν εἰς τὸ θέατρον διὰ τῆς ἱερᾶς πύλης, ἔφθασα εἰς τὰ παρασκήνια, ὅπου εἶδον δύο ἢ τρεῖς ὑποκριτὰς καὶ ὑποκριτρίδας· καὶ προσαγορεύσας αὐτοὺς μετὰ πολλῆς χάριτος, ἀνέβην εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ διευθυντοῦ καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν τιμητικὴν θέσιν πλησίον δύο ὀρχιστάτων κυριῶν, αἵτινες ἐφέρθησαν φιλοφρονέστατα πρὸς ἐμέ. Μετὰ τὴν πράξασιν τῶν δύο πρώτων δραμάτων, ἦλθε καὶ τοῦ ἐμοῦ ἡ σειρά. Ἡ αὐλαὶς ἀνταπετάννυται, ἀκούω τὰς ἰδίας

μου λέξεις... ὅχι ὅμως ὅπως διόλου τὰς αὐτάς. Ὅποιοι ἀήμιοι! εἰς τὸν πνευματωδέστατόν μου διάλογον ὑποκατέστησαν ἀνούσια τερετίσματα, καὶ λησμονοῦντες τὸ ἐξαίσιόν μου κείμενον ἀνεπλήρωσαν αὐτὸ διὰ γελοίων ἐφευρέσεων. Ἐλεεινὸς ὑποβολεύς! μόνον αὐτὸς ἀκούεται! Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τὸ βλέμμα μου μεταφέρεται εἰς τὸ ἀκροατήριον... ἀκίνητον ὡς κουάκεροι! Καλὰ κακὰ προχωρεῖ ἐν τοσούτῳ τὸ δράμα, περιέμενα ὅμως ἄλλοιον ἀποτέλεσμα. Ἡ αὐλαὶς καταβιβάζεται μετὰ τὴν πρώτην πράξιν· ἀλλὰ παντοῦ ἡ αὐτὴ ψυχρότης, ὡς στῆλαι νιοδικοῦ ἄλματος κἀθηνται πάντες· θὰ ἔλεγεσ ὅτι ἦτο συνέδριον διπλωματῶν. Αἰφνης ἀκούω ῥογχασμὸν καὶ στραφεῖς βλέπω εἰς τὸ περικείμενον θεωρεῖον γραῖαν κοιμωμένην ἐπιμενίδειον ὕπνον, γελῶσαν δὲ διὰ τοῦτο τὴν ὀραιοτέραν τῶν δύο μου συντρόφων.

Ἄρχεται καὶ ἡ δευτέρα πράξις· ἀλλ' ἀπὸ τῆς δευτέρας σκηνῆς οἱ μανδύαι καὶ οἱ πίλοι περιδιαβάζουσιν εἰς τὰ θεωρεῖα· ἡ λειποταξία εἶναι καταφανής· πάντες ψιθυρίζουσι, γελῶσι καὶ τὸ ἦθος τῶν ἀκροατῶν καθίσταται παράδοξον· νομίζω ὅτι βλέπω πολλοὺς ὧμους κινουμένους ἀποτόμως. Ἡ κεφαλὴ μου ταράττεται, δὲν βλέπω καθαρὰ, ἡ πλατεῖα φαίνεται χορεύουσα. Κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀκούω τὸν Sir Jeremy Bootzack φθάνοντα εἰς τὸ ὀρειότερον μέρος τοῦ δράματος. Πλὴν τί ἀκούω; φράσεις καὶ λέξεις διαφορετικὰς. Τὸ ἕτερον πρόσωπον τοῦ διαλόγου ψελλίζει, σιωπᾷ καὶ ἀνοίγει χάσκον τὸ στόμα. Οἴμοι! τὸ ἀκροατήριον ἀπῆντησε γεγωνεῖ τῇ φωνῇ ἀντὶ τοῦ σιωπήσαντος· «Ἐλεεινὸν, ἄθλιον!» Συριγμοὶ καὶ ποδοκροτήσεις ἀντήχουν πανταχοῦ. Καὶ ἐκ τῶν πολλῶν ποδοκροτήσεων μαῦρον νέφος κανιορτοῦ ἀνυψώθη μέχρι τῆς στέγης. Καλὴ σου ὥρα, δράμα μου!

Ἦρπασα τὸν πῖλόν μου, ἤνοιξα τὴν θύραν καὶ χωρὶς ν' ἀποχαιρετίσω τὰς δύο κυρίας αἵτινες φερόμεσαι πολλὰ εὐγενῶς δὲν ἐγέλασαν, κατέβην τέσσαρας τέσσαρας τὰς βαθμίδας. Ταλαίπωρος ἐγὼ! ἐλησμόνησα ὅτι ἔπρεπε νὰ διαβῶ διὰ τῶν παρασκηνίων. Ὅτε ἐπλησίασα καὶ ὑποκρίτρια καὶ ὑποκριτὴ κατὰστήσαντες τὸ πρόσωπον ἔλαβον τὸ ἀνερμήνευτον ἐκεῖνο ἦθος, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσιν οἱ ἐν τοῖς γραφαῖς ὅταν πέσῃ ὁ ὑπουργός. — Ποῦ ὑπάγεις; μὲ ἠρώτησε παρατηρήσας με ὁ Ματθαῖος. Εἰν' ἐτοιμον δεῖπνον διὰ σέ. — Ἀδύνατον, ἀγαπητέ μου, ἀδύνατον! ἀπεκρίθην. Καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν εὐρέθην κουκουλωμένος εἰς τὴν κλίνην μου, καὶ εὐχόμενος πρὸς θεὸν νὰ μὴ ἐξυπνήσω πλέον. Ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Κάρολος IB', ὁ Βοναπάρτης ἐκοιμῶντο πρὸ τῶν μεγάλων μαχῶν· ἐγὼ δὲ ἐκαίμην μετὰ τὴν ἡττάν μου, μετὰ τὴν Πουλταύαν καὶ τὸ Οὐατερλώ μου. Καὶ λοιπὸν τετέλεσται! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν. Ἀλλ'

οὐχί. Τὸ πάθος μου θὰ ἐξοπνήσῃ καὶ πάλιν ἀκούω τοὺς φίλους μου καταποντίζοντάς με διὰ συλλυπηρίων, καὶ ἄλλους δακτυλοδεικτοῦντάς με καθ' ὁδόν. Ἐμένα μου! τὸ προεῖδες!

Ἡτοίμασα μικρὸν διστάκιον, εἶπον εἰς τὴν ξενόδοχον νὰ μὴ με περιμένη ἐπὶ ἓνα μῆνα, καὶ ν' ἀποκρίνεται εἰς τοὺς ζητοῦντάς με ὅτι δι' ὑποθέσεις οἰκιακὰς ἠναγκάσθην ν' ἀναχωρήσω πρὸς κειρὸν, καὶ ἀνέβην εἰς ἄμαξαν. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἀνέβην εἰς τὸ αὐτὸ ὄχημα τὸ ὁποῖον μὲ εἶχε μεταφέρει καὶ εἰς τὸ θέατρον. Καὶ διερχόμενος διὰ τῶν ὁδῶν τοῦ Λονδίνου ἀνεγίνωσκον τὰς πρὸ μικροῦ τοιχοκολληθείσας εἰδοποιήσεις, αἵτινες ἀνήγγελλον τὴν καταστροφὴν μου. Ὁ Sir Jeremy Bootzack, ἔλεγον, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη!

ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΑΘ. ΞΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΙΝΑΣ ΤΩΝ ΡΟΔΙΑΚΩΝ.

(Ἰδε φυλλ. 441.)

Κυπριακαί.

1. Ὄταν διψᾷ τὸ ἔσσωσου, ὅξω νερόν μὴν κενώσης.

2. Ἐλίμπησεν ἡ ῥοκὰ εἰς τὰ σῦκα, καὶ ἐννὰ φάη καὶ τὰ συκόφυλλα.

3. Ὁ ποντικός τρύπαν ἐν εἶχε, καὶ ῥάβδα καὶ κολόκων.

4. Τοῦ καλοῤῥοίζικου γεννᾷ καὶ ὁ πετεινός του.

5. Τὸ γαοῦριν τὸ μιτζίν πάντα πουλάριν ἐνι.

6. Ράφτης ἀκατάβραφτος, τζαγκάρης ἀνυπόλυτος.

7. Γλήγορη καὶ καματερὴ τὸ σάβδατον τὸ δαίλις.

8. Ψεύτην ἔχεις, καὶ προφήτην γυρέβεις;

9. Τοῦτ' ἡ πίττα καὶ κανάτα μᾶς ἔλαμαν χωρὶς βράκα.

10. Τοῦ κόσμου τ' ἀναέλαστον τοῦ κόσμου ἀναελᾶτου.

11. Ἰντα σοῦ λείπει, κέλη; Μαρκαριταρένη σκούφια.

12. Παιλλὸς ὁ ράφτης, μακρυὰ ἡ κλωστή του.

13. Ἐλα παπποῦ μου, νὰ σοῦ δείξω τ' ἀμπέλια σου.

14. Τὰ δικά μας, τοῦ γειτόνου μας.

15. Τὰ ἐξόδα τοῦ γάμου μας, ἡ νύμφη ἐν τ' ἀξίζει.

16. Μιὰ τοῦ φίλου, δυὸ τοῦ φίλου, τρεῖς ἐν ἡ κακὴ του ἡμέρα.

17. Εἰς τὸ στόμα τοῦ παιλλοῦ περισσεύει τὸ γέλοιον.

18. Λόδια ἄσκημα, γρόσια κάλπικα, τοῦ νοικοκυροῦ μεινίσκουν.

19. Τοῦ κλέφτη κλέφταις του;

20. Ἦρταν τᾶρκα νὰ διώξουν τὰ ἡμερὰ.

21. Ἐκάλεσαν τὴν καμήλαν, γιὰ ξύλα, γιὰ νερόν.

22. Ράβκε καὶ ζηπόραβκε, δουλειὰ νὰ μὲ σοῦ λείβκη.

23. Ὁ φτωχὸς θαῖρει κερδαίνει, καὶ ἀστοχᾷ καὶ ἐν τὸ ξέρει.

24. Τὸ σκυλλίν σου, τὸ καττίν σου, ὅπως τὸ μάθης ἔχεις το.

25. Τοῦ παιλλοῦ κοιλιὰ ἰσάκιν, καὶ πελλὸς ποῦ τὴν γεμένει.

26. Καὶ ῥεῖνος ποῦ πλυνίσκεται μητάμας ἐννὰ φάη;

27. Ἡ ἀζούλα νᾶτουν πούζα, ἐθενὰ πουζιάση ὁ κόσμος οὔλος.

28. Ἄλλον τὸν λάμνουν ἑκατὸν, καὶ ἄλλον τὸν λάμν' ὁ νοῦς του.

29. Τὸ μάθημα, καὶ τὸ ξημάθημα κοντὰ κοντὰ ἐνι.

30. Ἄϊ Γεώργη βούθαμε. Καὶ σὺ τὸν πόδα σάλεβκε.

31. Θωρεῖς τὰ θερκὰ, καὶ γυρέβεις τὴν κωλοσυρματιάν;

32. Τὸ μὲν σὲ μέλλη μὲν ῥωτᾷς, ποττὲ κακὸν νὰ μὲν ἔχης.

33. Ἀππέξω σου γυρεύτου, καὶ ἀππέσου σου δευλεύτου.

34. Γονέοι κάμετε, καὶ τέκνα πλερώστε.

35. Ἐμεσάλωσε τὸ γαοῦριν, καὶ ῥόντηνε τὸ στρατοῦριν.

36. Ἐγὼ προστάζω τὴν κάτταν μου, καὶ κάττα τὰ καττούδια της.

37. Ἀναγύωσ' τὸν κολοῖον, γιὰ νὰ ῥεκάλη τὸ ῥμάτιν σου.

Ῥοδιακαί.

1. Ὄταν ἡ αὐλή σου διψᾷ, νερόν ἔξω μὴ χύνῃς.

2. Ἐκαλόμαθεν ἡ γρηὰ εἰς τὰ σῦκα, καὶ ὅλ' ἡμέρα τ' ἀνεζήτα.

3. Ποντικός εἰς τὴν τρύπαν δὲν ἐχώρει, καὶ ἔσυρνε καὶ κολοκύνθων.

4. Ὅπου ναι καλοῤῥοίζικος, γεννᾷ καὶ ὁ πετεινός του.

5. Κοντὸ γαδοῦρι, πάντα πουλάρι.

6. Τοῦ τζαγκάρη τὴν γυναῖκα, ἐξυπόλυτην τὴν εἶδα.